

31 שגם לאחר תחיית המתים יהיה ענין של מצוות ועליות
32 וכו'.

יב.

בגן-עדן אין מושג של זמן

33 אך עדיין אינו מוכן: הכוונה ב"אין להם מנוחה"
34 היא שעליות הצדיקים הן רצופות ללא הפסק, ואילו
35 לפי ההסבר האמור לעיל יוצא שה"צדיקים אין להם
36 מנוחה בעולם הבא" הכוונה היא לעולם התחיה, ואם
37 כך, יש להם הפסקה ו"מנוחה" בגן-עדן, שאז אין
38 "פעלו" של קיום המצוות, ואשר הוא בין העולם הזה
39 לבין עולם התחיה?

40 ההסבר לכך הוא: נאמר לפני כן, שקיום המצוות
41 אפשרי רק בעולם הזה, כאשר הנשמה נמצאת בגוף,
42 ואילו כאשר הנשמה בגן-עדן, ללא גוף, בלתי אפשרית
43 עבודת המצוות.

44 ולכן, ביחס לעבודתם של "מארי עובדין טבין"
45 (צדיקים), אשר יכולה להתקיים רק כאשר הנשמה
46 ביחד עם הגוף, אין הזמן שבו הנשמה בלי גוף - כאשר
47 היא בגן-עדן - נחשב כלל למציאות. במלים ברורות
48 יותר: קיום המצוות קשור בגוף וממילא מחייב קיום
49 גוף, וכאשר אין הגוף קיים עם הנשמה אין כאן כלל
50 מציאות של זמן⁴². וכך, התקופה שבה אין לנשמות של
51 "מארי עובדין טבין" עליות בשהותם בגן-עדן, אינה
52 נחשבת כלל הפסקה בעליותיהם.

53 דוגמא לכך: הגאון הרוגוטשובי אומר⁴³, שבלתי
54 אפשרית תוספת של זמן כאשר הנשמה למעלה.
55 כלומר, כאשר נפסק החיבור של הנשמה עם הגוף
56 והנשמה עולה לגן-עדן, אז אין אצלה כלל מושג של
57 זמן בקשר לדיני התורה. (אם-כי מושג זה קיים שם
58 בקשר לשכר המצוות, עסק התורה וכו', כפי שידוע
59 לגבי חצות לילה בגן-עדן וכו').

1 ולפי זה יש לומר שמשמעות הביטוי "עולם הבא"
2 במאמר חז"ל זה, כרוך בשתי הגירסאות: לפי הגירסא
3 "תלמידי חכמים אין להם מנוחה..." - עקב מעלת
4 התורה - יוצא שכוונת הביטוי "עולם הבא" היא גם
5 גן-עדן, ששם קיים רק "פעלו" של לימוד התורה, ולא
6 של קיום המצוות. ואילו לפי הגירסא "צדיקים אין להם
7 מנוחה..." - הכוללת גם את עבודת קיום המצוות -
8 משמעות הביטוי "עולם הבא" במאמר חז"ל זה היא -
9 עולם התחיה, שאז יהא שוב "פעלו" בקיום המצוות.

יא.

עולם התחיה - שתי תקופות

10 לכאורה ניתן לשאול: (א) הרי חז"ל³⁵ אומרים
11 "מצות בטילות לעתיד לבוא", ואדמו"ר הזקן³⁶ מפרש:
12 "היינו בתחית המתים?" (ב) מוסבר בספרי החסידות
13 במספר מקומות³⁷, שכוונת דברי חז"ל "צדיקים אין
14 להם מנוחה...", והם עולים תמיד מדרגה לדרגה, היא
15 לעליות בגן-עדן, ואילו לעתיד לבוא יהא זמן של שבת
16 ומנוחה גם לגבי העליות³⁸, כיצד מתאים ענין זה
17 להסבר האמור, שלפי הגירסא "צדיקים אין להם
18 מנוחה... בעולם הבא" אין מדובר כאן על גן-עדן, אלא
19 על עולם התחיה?

20 ההסבר לכך הוא: התקופה של עולם התחיה
21 כוללת שתי תקופות³⁹. התקופה הראשונה היא זו,
22 שעליה אומר כל יהודי⁴⁰ "ושם נעשה לפניך... כמצות
23 רצונך", אז יהיה קיום מצוות, ולכן יהיו גם העליות
24 הכרוכות בכך. ואילו התקופה השנייה יהיו ה"מצוות
25 בטילות".

26 אחת ההוכחות לכך היא: ידועים דברי חז"ל⁴¹,
27 שלעתיד-לבוא "משה ואהרן יהא עמנו" ויקריבו
28 קרבנות - וזה קיום מצוות. ובמיוחד, כאשר כל ענין
29 הקרבת הקרבן כרוך בעליה: העלאת חיות הבהמה
30 מלמטה למעלה, כמוסבר בכמה מקומות. מזה רואים

(40) תפלת מוסף.

(41) תוס' פסחים (קיד, ב ד"ה אחד). וראה ג"כ יומא ה, ב. שד"ח שם.

(42) עפ"ז יומתק מה דלא אשתמיט בשום מקום לומר להשיטה* דשיעור בן י"ג למצות הוא הלכה למשה מסיני (גזירה), קטן כשיעמוד בתח"מ חייב במצות מיד באם עברו י"ג שנה משנולד.

(43) צפע"נ לרמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ד. וראה לקנ"ש ח"ה (ע' 103 בהערה 45) דגם לדעת הראב"ד שם, י"ל שעכ"פ לא שייך אז הענין דזמן דעוה"ז.

כפר בתח"מ לפיכך לא יהי' לו חלק בתח"מ... מדה כנגד מדה.

(35) נדה סא, ב. ועיין בזה (ובמש"כ לקמן בפנים) - בשד"ח (כללים וד"ח) בערך מצות אם בטלות. וש"נ.

(36) אגה"ק סכ"ו (קמה, סע"א).

(37) אוה"ת והמשך תרס"ו שבהערה 3.

(38) וכמ"ש האריז"ל בלקוטי הש"ס שם: כי לעתיד אחר התחי' יהי' להם מנוחה - אבל שם מבואר להגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו'", משא"כ במקומות שבהערה הקודמת.

(39) ראה המשך תרס"ו ע' צז ואילך. ושם (ע' קה): ומה שלעתיד לא יהי' עוד עליות כו'.